

חג השבועות

מתן תורה

מבוא

ביחידה זו נתמקד בחג השבועות בהיותו **חג מתן תורה**. מתן תורה במעמד הר סיני הוא ללא ספק אירוע מכונן בתולדות עם ישראל, אירוע שעיצב את אורחות חייו ואת הגותו של העם לדורות, ולכן חשוב לעסוק בו. יתר על כן, במקצוע תורה לומדים התלמידים בכיתה ג' את ספר שמות, ובמסגרת זו גם את הפרקים המתארים את מעמד הר סיני. ביחידה זו אנו מבקשים להרחיב את עיסוקם במתן התורה בחיבורו לחג השבועות, ללוח העברי ולהווה העם היהודי.

"תיעוד" ראשון של מעמד הר סיני נמצא, כמובן, בתורה. גם חז"ל הרבו לעסוק בו, ואחריהם פרשני המקרא והוגים לדורותיהם פירשו את הפסוקים המתארים אותו וניסו גם הם להבהיר "מה קרה שם" – על הר סיני ולמרגלותיו. מעניין מאוד לשים לב שהתיאורים הרבים של האירוע שונים אלה מאלה, ולעתים אף סותרים זה את זה!

ביחידה זו נחזור תחילה על סיפור מעמד הר סיני כפי שהוא מופיע בתורה, ובחלק השני של היחידה נכיר מדרש של חז"ל המתאר את המעמד בדרך אחרת.

מטרות היחידה

- התלמידים ירכשו ידע כללי על מצוות חג השבועות ועל מנהגיו.
- התלמידים יחזרו על תיאור מעמד הר סיני בתורה.
- התלמידים יכירו מדרש העוסק במתן תורה ובמעמד הר סיני.
- התלמידים יבינו שמעמד הר סיני הוא אירוע מכונן בתרבות היהודית – "מוקדש" לו חג מיוחד (חג השבועות), ספרות עשירה עוסקת בו, והוא מקור השראה לאמנים ולהוגים בכל הדורות וגם בזמננו.

חלקי היחידה

- פתיחה – משחק רביעיות
- חלק א' – בסדנת האמן: חזרה על סיפור מעמד הר סיני
- חלק ב' – רעש גדול או שקט ודממה
- סיום – משימת אישית לחג

שביצירה); ומכיוון שהופעת ברק בשמים מלווה תמיד ברעם, גם הם תורמים לתחושת ה"רעש" ביצירה.

● בני ישראל עומדים בתחתית ההר, והם קטנים מאוד. גודלם היחסי של בני האדם משקף אולי את תחושתם בעת האירוע. אפשר לשער שבני ישראל הרגישו קטנים מאוד מול החיזיון המרשים שהתרחש לפניהם. התורה אף מציינת בפירוש שהם פחדו: "וַיִּחַדְדוּ כָּל הָעָם אֶשֶׁר בְּמַחֲנֵה" (שמות י"ט, ט"ז).

חלק ב – רעש גדול או שקט ודממה?

1 קריאת המדרש (עמ' 122)

מדרש זה מתאר את מעמד הר סיני, ותיאורו שונה מאוד מהתיאור בתורה. במקום אי-שקט ורעש מתוארים במדרש שקט ודממה: "העולם שותק ומקריש".

- משימה 9: המדרש ממחיש את השקט שעטף את העולם כולו בעזרת דוגמאות למה שאירע בשמים, על הארץ ובים:
- בשמים: "צפור לא ציץ, עוף לא פרח, אפנים לא עפו ושרפים לא אמרו 'קדוש'".
  - על הארץ: "שור לא געה, הבקרים לא דברו".
  - בים: "הים לא רעש".

דברי התוכי מסייעים לתלמידים להבחין בהבדלים בין תיאור מתן התורה בתורה לבין תיאורו במדרש: התורה מדגישה את הרעש ואת אורות שליוו את המעמד ויצרו מעין "מופע אור-קולי" מרשים ומחריד, ואילו המדרש מדגיש את הדממה – המרשימה לא פחות – שהייתה בעולם כולו בעת מתן התורה. ואולם, על פי המסורת היהודית, התורה ניתנה מפי האל וחז"ל כתבו את דבריהם בהשראת אותו אל, ולכן לא יכולה להיות סתירה של ממש בין דברי התורה לדברי מדרש והשאלה היא איך אפשר לשלב את המסורות ולקיים אותן זו בצד זו.

דברי הבלש מציגים דרך אחת שבה המסורת היהודית "מיישבת" את הסתירה הזאת.

השאלה בבועת החשיבה מפנה את התלמידים לחשוב על מצבים שבהם שורר שקט לפני אירוע חשוב או במהלכו.

2 המילים האלה מזכירות לי משהו... (עמ' 123)

אנחנו מביאים כאן שוב את הקטע מספרו של עמוס עוז "סיפור על אהבה וחושך" שהבאנו ביחידה על "יום העצמאות".

המשפט מספרו של עוז: "לא דבור לא שעול לא מדרך נעל. יתוש לא זמזם שם", מזכיר מאוד את המדרש שעסקנו בו זה עתה. אפשר לתת לתלמידים לגלות זאת בעצמם בעזרת **משימה 10**.

למרות ההבדלים בין האירועים – בין ערב ההצבעה באו"ם על חלוקת ארץ ישראל ב-29 בנובמבר 1947, לבין מעמד הר סיני ומתן תורה – כאשר ניגש הסופר עמוס עוז לתאר את ערב ההצבעה באו"ם הוא בחר לרמוז "רמז עבה" למעמד הר סיני כפי שהוא מתואר במדרש שקראנו. המדרש מהדהד באוזני מי שקוראים את סיפורו של עמוס עוז ומוסיף עומק לתיאורו. בעזרת הרמיזה למדרש הסופר גורם לקוראים להבין שלדעתו גם כאן מדובר באירוע חשוב ומכונן, באירוע גורלי שישפיע על עתידו של עם ישראל.

חשוב לשוחח עם התלמידים גם על המשותף לשני האירועים וגם על ההבדלים ביניהם. לשם כך אפשר להיעזר בשיחה בין דמויות בקומיקס (באמצע עמ' 123) וב**משימה 11**.

משה מקבל את התורה.
מרק שאגאל, המאה ה-20
להרחבה על היצירה לחצו כאן

לאחר הדיון בקטע מספרו של עמוס עוז אפשר לסכם ולומר שביחידה זו פגשנו שני אמנים שקיבלו השראה מסיפור מתן תורה – הסופר עמוס עוז שאל מרכיבים מתיאור מתן תורה במדרש כדי לתאר אירוע חשוב אחר, והאמנית ברברה פיישר נתנה ביטוי חזותי לפסוקי התורה. כך עשו לאורך הדורות אמנים רבים, יהודים ולא יהודים, אמנים לא ידועים ואמנים מפורסמים. אפשר להוסיף ולציין שהתורה והתנ"ך כולו הם מקור השראה אין-סופי לאמנים וליוצרים, ואמנים מכל התחומים הושפעו, ועדיין מושפעים, מסיפורי ומתיאוריו.

סיום – משימת אישית לחג

התלמידים מתבקשים למצוא מתכון חלבי לחג השבועות. הקשר בין מאכלי חלב למתן תורה מוסבר בעמ' 118.